

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, (ΠΜΣ)
«Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς
Ασφάλειας»**

SYLLABUS

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ (Εαρινό), 2015-16

Γνωστικό αντικείμενο: «Δράση Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων Ο.Η.Ε. και Διεθνές Δίκαιο»

Υπεύθυνος Καθηγητής: Γεώργιος Ανεψιού, LL.M, Υπ. Διδ. Διεθνούς Δικαίου

Σκοπός του μαθήματος αποτελεί η κατανόηση και αφομοίωση των μηχανισμών των, υπό τον ΟΗΕ, Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων, τόσο στη θεσμική, νομική, όσο και στην επιχειρησιακή, αλλά και ως προς τη γεωπολιτική και γεωστρατηγική τους διάσταση, στο πλαίσιο του δρώντος γεωπολιτικού συστήματος και της διεθνούς Δικαιοταξίας.

Περιεχόμενο του μαθήματος αποτελεί μεταξύ άλλων, η επισκόπηση του θεσμικού, νομικού και επιχειρησιακού πλαισίου συγκρότησης, ανάπτυξης και επιχειρησιακής δράσης των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων υπό τον ΟΗΕ, στο πεδίο. Επίσης, θα εξεταστεί από γεωπολιτικής σκοπιάς η επίπτωση των εν λόγω διεθνών επεμβάσεων για σκοπούς επιβολής, διατήρησης ή εμπέδωσης της Ειρήνης, σε μια δεδομένη περιοχή κρίσης. Πιο συγκεκριμένα προσεγγίζονται, μεταξύ άλλων, κριτικά και με όρους ενδελεχούς ανάλυσης, τα κάτωθι:

(i) Η εξέταση της ιστορικής εξέλιξης του θεσμού των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων υπό τον ΟΗΕ (είδη/κατηγορίες – Οι «γενιές» πολυεθνικών «Ειρηνευτικών» Επιχειρήσεων, ανατιθέμενοι σκοποί/αποστολές) – Το Σύστημα «Ειρηνευτικών» Επιχειρήσεων του ΟΗΕ.

(ii) Η ανάλυση του διακριτού θεσμικού και επιχειρησιακού πλαισίου των επιμέρους κατηγοριών (γενεών) των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων υπό τον ΟΗΕ (η δυνατότητα και οι περιορισμοί στη «χρήση βίας») – Οι Ειρηνευτικές Αποστολές (UN Peacekeeping Missions) σε διάκριση με τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις υπό τον ΟΗΕ (UN Peacekeeping Operations) – Οι «Αρχές» των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων.

(iii) Η θεσμική, νομική και επιχειρησιακή διάκρισή τους από άλλες μορφές πολυεθνικής επιχειρησιακής δράσης, στο διεθνές πεδίο, όπως οι στρατιωτικές δράσεις εκ μέρους συμμαχιών, συνασπισμών κρατών, ή μεμονωμένων κρατών. Οι επιχειρήσεις από τρίτους σε ξένο κράτος, κατ' εξουσιοδότηση του ΟΗΕ, ή κατόπιν πρόσκλησης του ίδιου του κράτους (UN-led Peace Operations vs UN-authorized Peace/Stability Operations). Η νομιμότητα της διεθνούς στρατιωτικής επέμβασης σε ξένο κράτος.

(iv) Η νομική βάση συγκρότησης, ανάπτυξης και το (θεσμικό/νομικό) πλαίσιο δράσης τους στο πεδίο (Η «Εντολή», η Δομή Διοίκησης», οι Κανόνες Εμπλοκής, Οι Συμφωνίες (SOFAs) με το «Φιλοξενών» κράτος, ο καθορισμός του «End state» της Επιχείρησης, κλπ.). – Το εφαρμοστέο Δικαιϊκό πλαίσιο (εθνικό, διεθνές, κανονιστικό), οι συναφείς περιορισμοί και οι ρήτρες εξαίρεσης/περιορισμού δράσης (caveats).

(v) Το πλαίσιο αρμοδιοτήτων, δικαιωμάτων και επιμέρους ευθυνών των διακριτών «δρώντων» σε μια πολυεθνική επιχείρηση (Εντολέας, Διοικητής, προσωπικό/μέλη, άμαχος πληθυσμός, εμπόλεμοι, οι αρχές του «φιλοξενούντος» κράτους, κρατούμενοι, τρίτοι δρώντες κλπ.). Ο σύγχρονος ειρηνευτής Κυανόκρανος του ΟΗΕ: Κανονικός εμπόλεμος «μαχητής», ή όχι;

(vi) Ο ρόλος και οι υποχρεώσεις/ευθύνες των συμβαλλόντων κρατών (“Sending” ή «Troops contributing» nations), για πράξεις ή παραλείψεις κατά την εξωεδαφική ανάπτυξη δυνάμεών τους στο πλαίσιο μιας πολυεθνικής «Ειρηνευτικής» επιχείρησης, υπό τον ΟΗΕ.

(vii) Η άσκηση ελέγχου στο έδαφος, εκ μέρους της Ειρηνευτικής Δύναμης. Ειδικές περιπτώσεις με ιδιαίτερο ενδιαφέρον:

(α) Η άσκηση Ελέγχου, «αποτελεσματικού» ή μη («Effective Control»), στην περιοχή, εκ μέρους της Ειρηνευτικής Δύναμης.

(β) Η περίπτωση της άσκησης «οιονεί Κατοχής» ή «Κατοχικής Διακυβέρνησης» εκ μέρους της Ειρηνευτικής Δύναμης, ως διεθνής Δύναμη ασκούσα αποτελεσματικό έλεγχο στην περιοχή.

(γ) Η περίπτωση της άσκησης εξουσίας (προσωρινής) «Μεταβατικής» Διακυβέρνησης εκ μέρους της Ειρηνευτικής Δύναμης (υπό την έννοια της «διεθνούς Διοίκησης» της περιοχής).

(viii) Επίσης, θα εξεταστεί η βασική **νομολογία** εθνικών και διεθνών Δικαστηρίων, σε σχέση με χαρακτηριστικές περιπτώσεις («πιλοτικές» Αποφάσεις), συναφής με τα επιμέρους εξεταζόμενα θεματικά αντικείμενα.

(ix) Θα αναλυθούν ιδιαίτερα επιμέρους περιπτώσεις Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, για την ελληνική πραγματικότητα, ή ευρύτερο. Τέτοιες περιπτώσεις ενδεικτικά θα είναι:

(α) Η περίπτωση της Ειρηνευτικής Δύναμης στην Κύπρο (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus - UNFICYP). (ιδιαίτερη έμφαση)

(β) Η περίπτωση της Ειρηνευτικής Δύναμης στη Σομαλία (United Nations Operation in Somalia – UNOSOM I-II), σε συνάρτηση μάλιστα με την προγενέστερή της .

(γ) Η περίπτωση της Ειρηνευτικής Δύναμης στο Κόσοβο (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo - UNMIK)

(δ) Η περίπτωση της Ειρηνευτικής Δύναμης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic - MINUSCA).

(x) Από **γεωστρατηγικής** σκοπιάς, θα εξεταστεί η συμβολή της δράσης των διεθνών Ειρηνευτικών Αποστολών/Επιχειρήσεων στην επιβολή, διατήρηση και/ή εμπέδωση της Ειρήνης και της βιώσιμης Ασφάλειας, σε μια περιοχή κρίσης, ή ένοπλης σύρραξης.

(xi) Από πλευράς **γεωπολιτικής** επισκόπησης, θα εξεταστεί η επίπτωση των εν λόγω διεθνών επεμβάσεων για Ειρηνευτικούς σκοπούς στη διαμόρφωση της γεωπολιτικής κατάστασης της περιοχής υπό καθεστώς κρίσης, αλλά και σε ευρύτερο περιφερειακό και διεθνές πλαίσιο.

Η ανάπτυξη του περιεχόμενου του μαθήματος σε 10 Θεματικές Ενότητες Διδασκαλίας (διαλέξεις), διδασκόμενες σε δώδεκα (12) 2ωρα. Η 13^η Συνεδρία θα καλυφθεί με τις εξετάσεις του μαθήματος.

Κατά το πρώτο μάθημα, θα λάβει χώρα και η ανάθεση στους σπουδαστές θεμάτων παρουσιάσεων εντός της τάξης. Κάθε μια εκ των Θεματικών Ενοτήτων, εκτός της 1^{ης}, θα ανατεθεί ως θέμα Παρουσίασης σε δύο μαθητές, οι οποίοι και θα την παρουσιάζουν από κοινού κατά την Συνεδρία που έχει προγραμματιστεί η Ενότητα, σύμφωνα με τον προγραμματισμό.

Επίσης, η θεματική παρουσίαση θα πρέπει να υποβληθεί, υπό τη μορφή γραπτού κειμένου έως 5000 (±500) λέξεις (με υποσημειώσεις, βιβλιογραφία και τεκμηρίωση), έως το πέρας του εξαμήνου.

Θεματικές Ενότητες Διδασκαλίας (διαλέξεις)

1. **Εισαγωγή – Συνοπτική Παρουσίαση Μαθήματος – Ανάλυση βασικών εννοιών/όρων μαθήματος («Πολυεθνικές», «Ειρηνευτικές», «Διεθνείς Οργανισμοί», «Διεθνείς Επιχειρήσεις» κλπ.), από τη σκοπιά του Δημόσιου Διεθνούς Δικαίου.** [Επίσης, θα γίνει η απαιτούμενη ενημέρωση στους φοιτητές για την ανάθεση **θεμάτων Παρουσιάσεων Θεματικών Ενοτήτων** εντός τάξης, από **λίστα θεμάτων** που θα τους τεθεί υπόψη εκ του Διδάσκοντα.], (2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεπιού].
2. **Ανάλυση βασικών εννοιών/όρων μαθήματος από τη σκοπιά του Δημόσιου Διεθνούς Δικαίου» (συνέχεια) – Η διεθνής Δικαιοταξία και το Σύστημα του ΟΗΕ – Το πλαίσιο της χρήσης βίας (νόμιμης, ή μη) στις διεθνείς σχέσεις, υπό τον Χάρτη του ΟΗΕ.** Η εξέλιξη της έννοιας του πολέμου, ως θεμιτό/νόμιμο ή μη, μέσο προώθησης των επιμέρους συμφερόντων, στις διεθνείς σχέσεις. Πόλεμος ή ένοπλη σύρραξη; Από το Δόγμα του Just War, στον Χάρτη του ΟΗΕ και στις νεώτερες αντιλήψεις περί νομιμοποιημένης διεθνούς παρέμβασης. Η χρήση βίας (use of force) στις διεθνείς σχέσεις – Νομιμότητα vs ρεαλισμός. Το πλαίσιο του Χάρτη του ΟΗΕ. Η απαγόρευση χρήσης βίας και οι θεμιτές (νόμιμες) εξαιρέσεις. Η κατ' εξουσιοδότηση νόμιμη χρήση βίας, (2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεπιού].
3. **Οι πολυεθνικές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις υπό τον ΟΗΕ.** Ιστορική αναδρομή Ειρηνευτικών Αποστολών / Επιχειρήσεων υπό τον ΟΗΕ. Οι Αρχές δράσης μιας Ειρηνευτικής Επιχείρησης (Peacekeeping). Οι τύποι «Ειρηνευτικών» Επιχειρήσεων. Το νομικό πλαίσιο συγκρότησης / νομιμοποίησης (Hard – Soft Law): Η Εντολή (mandate), το πλαίσιο νομιμοποίησης, η Διεύθυνση και Διοίκηση, η συνεισφορά Δυνάμεων. (2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεπιού].
4. **Οι πολυεθνικές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις υπό τον ΟΗΕ (συνέχεια).** Συγκρότηση, Διοίκηση, Ανάπτυξη / Δράση Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων στο πεδίο. Νομικό πλαίσιο δράσης (σωρευτική εφαρμογή Διεθνούς Δικαίου Ένοπλων Συρράξεων και Διεθνούς Δικαίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις – Εθνικό θεσμικό/στρατιωτικό πλαίσιο – Soft Law του ΟΗΕ). Το UN Secretary-General's Bulletin, “*Observance by United Nations forces of international humanitarian law*”, (ST/SGB/1999/13, 6 August 1999). Δήλωση της ICRC στα ΗΕ, για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (2010 και 2012).¹ Συνεργασία με άλλους δρώντες στο πεδίο (Κρατικούς φορείς και ΜΚΟ). Ο ενιαίος «Χώρος» των Ειρηνευτικών επιχειρήσεων – Η «συνεκτική» προσέγγιση. (2 ώρες) [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεπιού].
5. **Το Σύστημα και οι δομές του ΟΗΕ για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις – Η αναδιοργάνωση και εξέλιξη του Συστήματος και του θεσμικού πλαισίου για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (UN Peacekeeping Reform). (Α' Μέρος):** Το Σύστημα και οι οργανικές δομές του ΟΗΕ για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (Department of Peacekeeping Operations (DPKO)² - Department of Field Support (DFS) κλπ.). Βασικά κείμενα αναφοράς – Εκθέσεις Γενικών Γραμματέων -

¹ ICRC statement to the United Nations, on Peacekeeping operations (<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/statement/united-nations-multinational-forces-statement-2010-10-26.htm>, <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/statement/2012/11-08-united-nations-peacekeeping.htm>).

² <http://unssr.unlb.org/TaskForceMembers/DPKO.aspx> και

Επιτροπών Ειδικών Εμπειρογνομόνων του ΟΗΕ, για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις. Η εξελισσόμενη συνολική εξέταση του ζητήματος των ΗΕ στο πλαίσιο του ΟΗΕ (Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects).³ Η μέριμνα-προστασία αμάχων κατά τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (“protection of civilians” - POC)⁴. (2 ώρες) [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].

6. Το Σύστημα και οι δομές του ΟΗΕ για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις – Η αναδιοργάνωση και εξέλιξη του Συστήματος και του θεσμικού πλαισίου για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (UN Peacekeeping Reform). (Β’ Μέρος)

Peacekeeping policy and strategy reform:

- i. 2000 the “Brahimi Report”
- ii. 2004 High-level Panel on Threats, Challenges and Change [A/59/565] .
- iii. 2004 the Zeid Report [A/59/710]
- iv. 2005 World Summit [A/RES/60/1],
- v. 2006 «Peace operations 2010»
- vi. 2008 “Capstone Doctrine”
- vii. 2015 Report of the High-level Independent Panel on UN Peace Operations (2 ώρες) [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].

7. Το Σύστημα και οι δομές του ΟΗΕ για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις – Η αναδιοργάνωση και εξέλιξη του Συστήματος και του θεσμικού πλαισίου για τις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις (UN Peacekeeping Reform). (Γ’ Μέρος)

New Horizon for UN Peacekeeping:

- i. 2009 The New Partnership Agenda: Charting a New Horizon for UN Peacekeeping
- ii. 2010 Progress Reports No.1
- iii. 2011 Progress Reports No.2
- iv. 2015 Leaders’ Summit 2015⁵ (και η Συνάντηση των Chief of Defence Forces - 2015) (2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].

8. Νομικά Ζητήματα, κατά την ανάπτυξη των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων – Επιχειρησιακά ζητήματα κατά την ανάπτυξη των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων, από πλευράς Δικαίου. Επισκόπηση συναφούς εθνικής νομολογίας. Επισκόπηση συναφούς διεθνούς νομολογίας. Ζητήματα εξωεδαφικότητας (διερεύνηση θεμάτων νομιμότητας από την πλευρά των θυμάτων παραβιάσεων δικαιωμάτων). Ζητήματα νομικής ευθύνης κράτους για πράξεις ή παραλείψεις οργάνων του κράτους (troop contributing nation) σε περίπτωση εξωεδαφικής στρατιωτικής (Ειρηνευτικής) επιχείρησης, (2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].

9. Νομικά Ζητήματα, κατά την ανάπτυξη των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων – Επιχειρησιακά ζητήματα κατά την ανάπτυξη των Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων, από πλευράς Δικαίου (συνέχεια). Επισκόπηση συναφούς εθνικής/διεθνούς νομολογίας (συνέχεια). Επιπτώσεις στο νομικό, επιχειρησιακό και

³ Από το 2009 (Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations and its Working Group <http://unsr.unlb.org/Resources/UNDocuments/tabid/255/SMID/498/ItemId/59/Default.aspx>), έως σήμερα.

⁴ “Protection of Civilians: Implementing Guidelines for Military Components of United Nations Peacekeeping Missions”, 13-2-2015 (<http://repository.un.org/handle/11176/89597>).

⁵ <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/leadersummit.html>

πολιτικό πεδίο από την εξελισσόμενη εθνική/διεθνή νομολογία σε υποθέσεις περιπτώσεων εξωεδαφικής στρατιωτικής δράσης (Αξιολόγηση του νομολογιακού προηγούμενου, ως κίνητρο / αντικίνητρο για τη διευκόλυνση της συμμετοχής κρατών σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις. Η αντίστοιχη αξιολόγηση εκ μέρους του συμμετέχοντος προσωπικού). Η άσκηση ελέγχου στο έδαφος, εκ μέρους της Ειρηνευτικής Δύναμης. Ειδικές περιπτώσεις με ιδιαίτερο ενδιαφέρον:

- i. Η άσκηση Ελέγχου, «αποτελεσματικού» ή μη («Effective Control»), στην περιοχή, εκ μέρους της Ειρηνευτικής Δύναμης.
- ii. Η περίπτωση της άσκησης Κατοχής εκ μέρους της Ειρηνευτικής Δύναμης.
- iii. Η περίπτωση της άσκησης εξουσίας (προσωρινής) «Μεταβατικής» Διακυβέρνησης εκ μέρους της Ειρηνευτικής Δύναμης.
(2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].

10. Α. Επιμέρους περιπτώσεις Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, για την ελληνική πραγματικότητα, ή ευρύτερα:

Ειρηνευτική Δύναμη στην Κύπρο (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus - UNFICYP). (ιδιαίτερη ανάπτυξη). Ειρηνευτική Δύναμη στη Σομαλία (United Nations Operation in Somalia – UNOSOM I-II). Πολυεθνική Δύναμη Ενδιάμεσης Διακυβέρνησης στο Κόσοβο (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo - UNMIK). Ειρηνευτική Δύναμη Σταθεροποίησης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic - MINUSCA), (2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].

11. Β. Διάφορα Νομικά Ζητήματα, στην περιφέρεια της ειρηνευτικής παρεμβατικής δράσης του ΟΗΕ (ανάλυση κατά περίπτωση και σε συνάρτηση με ανωτέρω περιπτωσιολογία Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων):

Διεθνής Παρέμβαση κράτους/κρατών, κατόπιν εξουσιοδότησης του ΟΗΕ. Διεθνής Παρέμβαση κράτους/κρατών, χωρίς την εξουσιοδότηση του ΟΗΕ. Η Ευθύνη Προστασίας (R2P). Οι σύγχρονες διεθνείς παρεμβάσεις από τη σκοπιά του Δικαίου

- i. Η Ανθρωπιστική παρέμβαση
 - ii. Η διεθνής παρέμβαση για την προστασία της δημοκρατικής διακυβέρνησης
 - iii. Διεθνής επέμβαση για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας
- Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ και Ασφάλεια
(2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].

12. Διεθνείς πολυεθνικές Επιχειρήσεις που διεξάγουν ή που συμμετέχουν σε, από διεθνείς/περιφερειακούς Οργανισμούς (NATO, ΕΕ, ΟΑΣΕ, ΟΑΕ, Σύμφωνο Σαγκάης/Μαύρης Θάλασσας, Economic Community of West African States (ECOWAS), Οργανισμός Αμερικανικών κρατών, SEDM κλπ.):

1. NATO

- i. NATO non-Article 5 Crisis Response Operations
- ii. NATO non-Article 5 Peace Support Operations

2. ΕΕ

- i. Η Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης και πολιτικοστρατιωτικές Αποστολές
- ii. Common Foreign and Security Policy (CFSP)
- iii. Common Foreign and Security Policy (CFSP)
- iv. EU Crisis Management
- v. Θεσμικό Χρηματοδοτικό πλαίσιο για την ανάπτυξη υποδομών έρευνας και υποστήριξης πολυεθνικών Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων και τεχνολογιών «διττής» χρήσης (Άμυνας –Ασφάλειας).

3. African Union-led Peace Operations
4. SEDM
5. Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και εθνικό θεσμικό πλαίσιο (η εθνική διάσταση):
 - i. ΗΠΑ
 - ii. ΗΒ
 - iii. Ελλάδα: Η εθνική νομική διάσταση (για συμμετοχή ελληνικών δυνάμεων σε πολυεθνικές Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις του ΟΗΕ (Το στρατιωτικό θεσμικό πλαίσιο των Ελληνικών ΕΔ, Οι προβλέψεις του ΣΠΚ για τη συμμετοχή τμημάτων των ελληνικών ΕΔ ή (μεμονωμένου) στρατιωτικού προσωπικού σε διεθνείς ειρηνευτικές επιχειρήσεις κλπ., (2 ώρες). [Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεπιού].

13. ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ [ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ]

α) Η βαθμολόγηση των παρουσιάσεων/εργασιών (ποσοστό συμμετοχής στη διαμόρφωση της τελικής βαθμολογίας), προστιθεμένου του βαθμού των γραπτών εξετάσεων και εξαγομένου του μέσου όρου αυτών, θα ανακοινούνται στους ενδιαφερομένους ως τελική βαθμολογία του μαθήματος.

β) Ο προσδιορισμός του ποσοστού συμμετοχής της εργασίας ανακοινούνται στους σπουδαστές από τους διδάσκοντες ενός εκάστου των μαθημάτων. Πάντως το εύρος του ποσοστού αυτού ορίζεται μεταξύ 30%-40% κατά την κρίση του υπευθύνου του μαθήματος.

Ενδεικτική αρθρογραφία-βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

- Antonopoulos, C., «The unilateral use of force by states in international law», 21 *Τετράδια Διεθνούς Δικαίου*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1997.
- Beruto Gian Luca (ed.), “*International Humanitarian Law: Human Rights and Peace Operations*”, 31st Round Table on “Current Problems of International Humanitarian Law”, San Remo/Italy, 4-6 September 2008 (https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/sanremo-2008_peace_ops.pdf).
- Bowett, D., *Self-Defence in International Law*, Bryde B.-O., 1958.
- Brownlie, I., *International Law and the Use of Force by States*, Oxford, 1963.
- Cassese, A.(ed), *The Current Regulation of the Use of Force*, M. Nijhoff Publ., Dordrecht, 1986.
- Cassese, A., *International Law*, 2nd ed., Oxford University Press, 2005
- Daugirdas Kristina, “Reputation and the Responsibility of International Organizations”, *The European Journal of International Law (EJIL)*, Vol. 25 (2014), no. 4, pp. 991–1018 (<http://www.ejil.org/pdfs/25/4/2543.pdf>).
- Distein, Yoram, *War, Aggression and Self-Defense*, 5rd ed., Cambridge University Press, November, 2011.
- Doswald-Beck, L., “The legal validity of intervention by request of the government”, 56 *BYIL*, 1985, pp. 189-252.
- Gaja Giorgio, “*Articles on the Responsibility of International Organizations*, New York”, 9 December 2011 (<http://legal.un.org/avl/ha/ario/ario.html>).
- Gray, C., *International Law and the Use of Force*, Oxford University Press, 3rd ed., 2008

- Heintze Hans-Joachim, “On the relationship between human rights law protection and international humanitarian law”, 86 *IRRC*, No 856, December 2004, pp. 789-814⁶.
- Knoll, B., *The legal status of territories subject to administration by international organizations*, Cambridge, CUP, 2008.
- Kolb, R., “Occupation in Iraq since 2003 and the powers of the UN Security Council”, 90 *IRRC*, 2008, pp. 29-50.
- Marouda, M-D., “Application of International Humanitarian Law in Contemporary Armed Conflicts: is it simply a Question of Facts?”, in Perrakis St., Marouda M. (eds), *Armed conflicts and International Humanitarian Law. 150 years after Solferino. Acquis and prospects*, Editions Bruylant-Sakkoulas, 2009, 201-244.
- Mazis, Ioannis, *Post-theoretical Review of International Relations and Geopolitics. The Neo-Positivist Context*, Papazisis, Athens, 2012.
- Pellet, Alain, “International Organizations are Definitely Not States. Cursory Remarks on the ILC Articles on the Responsibility of International Organizations”, in Maurizio Ragazzi, *Responsibility of International Organizations*, Martinus Nijhoff Pub., Leiden/Boston, 2013, pp. 41-54.⁷
- Perrakis, St. - Marouda M. (eds), *Armed conflicts and International Humanitarian Law. 150 years after Solferino. Acquis and prospects*, Editions Bruylant-Sakkoulas, 2009.
- Schachter, O., “Self-Defence and the Rule of Law”, 83 *AJIL* 2/1989, pp. 259-277
- Simma, B., *Commentary of the United Nations Charter*, Clarendon Press, 1995 Oxford University Press (2012, latest edition).
- Tsagourias, N., “Consent, neutrality/impartiality and the use of force in peacekeeping: their constitutional dimension”, 11 *Journal of Conflict and Security Law*, 2006, pp. 465-482.
- Yokaris, A., “Intervention et Administration internationale du territoire”, 1 *RHDI* (2006), 407-414.
- White, N.D, *Keeping the peace: The UN and the maintenance of international peace and security*, Manchester University Press, 1995.
- Wilde, R., *International Territorial Administration: How Trusteeship and the Civilizing Mission never Went Away*, Oxford University Press, 2007.
- “Legal Responsibility of International Organisations in International Law”, Meeting Summary of the International Law Discussion Group meeting held at Chatham House on Thursday, 10 February 2011, Chatham House, 2011.⁸

Ελληνόγλωσση

- Αντωνόπουλος, Κ. – Μαγκλιβέρας Κ. (επιμ.), *Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.
- Γιόκαρης, Α., “Αποκλεισμός, Ναυτικός και Αεροπορικός και Αεροναυτικές Επιχειρήσεις κατά του Ιράκ (2.8.1990-2.3.1991)”, στο Διβάνη Λ., Σισιλιάνος Λ.-Α., Σκόρδας Α. (επιμ.), *Διεθνείς Κρίσεις και Παρέμβαση της Διεθνούς Οργανώσεως, Περσικός Κόλπος και τέως Γιουγκοσλαβία*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ. 55-109.

⁶ https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/irrc_856_heintze.pdf.

⁷ <http://www.alainpellet.eu/Documents/PELLET%202013%20IO%20Not%20States%20In%20Memoriam%20Brownlie.pdf>.

⁸ https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/il100211summary.pdf.

- Δίπλα, Χ. – Δούση Ε., (επιμ.), *Εξήντα χρόνια από την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών, Ειρήνη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Θεσμική Μεταρρύθμιση*, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2007.
- Κούφα, Κ. – Παζαρτζή Φ., (επιμ.), *Η διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως Μηχανισμός Πειβολής του Διεθνούς Δικαίου*, Ινστιτούτο Διεθνούς Δικαίου & Διεθνών Σχέσεων (ΙΛΑ), Εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 2007.
- Μαρούδα, Μ. Ντ., *Η διεθνής ευθύνη για παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.
- _____, *Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία και η συμβολή του στην εξέλιξη του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου ιδίως ως προς τα εγκλήματα πολέμου. Ζητήματα εφαρμογής τους σε συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001.
- _____, *Δράση και αντίδραση των Ηνωμένων Εθνών στις παραβιάσεις διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και δικαιωμάτων του ανθρώπου στη διάρκεια ενόπλων συρράξεων στη μεταδιπολική περίοδο: από το Ιράκ (1991), στη Λιβύη (2011), 52 Δικαιώματα του Ανθρώπου*, 2013.
- _____, *Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία και η συμβολή του στην εξέλιξη του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου ιδίως ως προς τα εγκλήματα πολέμου. Ζητήματα εφαρμογής τους σε συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001.
- _____, *Η διεθνής ευθύνη για παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.
- _____, *Περί του ανθρωπιστικού χώρου στον 21ο αιώνα*, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2012.
- Μπρεδήμας, Α., *Η Θέση της Ελλάδος απέναντι στην Κρίση και η Προβληματική της Άμυνας*, στο: Διβάνη Λ., Σισιλιάνος Λ.-Α., Σκόρδας Α. (επιμ.), *Διεθνείς Κρίσεις και Παρέμβαση της Διεθνούς Οργανώσεως, Περσικός Κόλπος και τέως Γιουγκοσλαβία*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ. 189-232.
- Περράκης, Στ. (επιμ.), *60 χρόνια Ηνωμένα Έθνη. Προκλήσεις και προοπτικές*, Ελληνική Εταιρεία Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.
- _____ - Μαρούδα Μ.-Ντ., *Ηνωμένα Έθνη. Θεσμικό πλαίσιο και δικαιοπολιτική δράση, Κείμενα Διεθνούς Πρακτικής*, τ. 16, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.
- _____, *«Σχέση ΟΗΕ και περιφερειακών οργανισμών στο πλαίσιο των σύγχρονων ειρηνευτικών επιχειρήσεων υπό το Κεφάλαιο VII του Χάρτη. Ποια τα συμπεράσματα για την Ε.Ε.»*; στο Στ. Περράκη (επιμ.), *Παγκόσμια διακυβέρνηση. Διεθνές Δίκαιο και Διεθνείς Σχέσεις στην αυγή του 21ου αιώνα*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 39-60.
- _____, (επιμ.), *Παγκόσμια διακυβέρνηση. Διεθνές Δίκαιο και Διεθνείς Σχέσεις στην αυγή του 21ου αιώνα*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.
- Σισιλιάνος, Λ.-Α., *«Η στρατιωτική δύναμη στο Κοσσυφοπέδιο (KFOR)»*, *Το Σύνταγμα*, 4/2001. 889-909.
- _____, *Η Εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. για Χρήση Βίας*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003.
- Τελαλιάν Μ., *«Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ στις σύγχρονες διεθνείς και εσωτερικές συγκρούσεις»*, *Το Σύνταγμα*, 4/2001. 716-754.

- Χατζηκωνσταντίνου, Κ., *Ο Προληπτικός Πόλεμος ή η Παραχάραξη της Λογικής*, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 2005.

Κείμενα Τεκμηρίωσης

- Άρθρα Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου για τη Διεθνή Ευθύνη των Κρατών (βλ. International Law Commission, *Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts with commentaries* (2001) http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf).
- Άρθρα Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου για τη Διεθνή Ευθύνη των Διεθνών Οργανισμών (βλ. International Law Commission, *Draft articles on the responsibility of international organizations, with commentaries* (2011), http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_11_2011.pdf).
- Annan K., “Two Concepts of Sovereignty”, Address to the 54th session of the U.N. General Assembly, 20/9/1999, at “*The Question of Intervention*”, U.N. Department of Public Information, New York, December 1999.
- Ban ki-Moon, Secretary-General’s address at event on “*Responsible sovereignty: international cooperation for a changed world*”, 15/7/2008 (<http://www.un.org/press/en/2008/sgsm11701.doc.htm>).
- Boutros Boutros-Ghali, «*An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, Peacemaking and peace-keeping*», UN Doc. A/47/277-S/24111, 17 June 1992.
- Boutros Boutros-Ghali, «*Supplement to the Agenda for Peace*», A/50/60-S/1995/1, 3 January 1995.
- «*The Blue Helmets. A Review of U.N. Peace-keeping*», 3rd edition, 1996.

Προτεινόμενοι Ιστότοποι

- <http://www.un.org/en/index.html>
- <http://www.un.org/en/peacekeeping/>
- <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/current.shtml>
- <http://unssr.unlb.org/SSR/Background.aspx>
- <https://www.icrc.org/en>
- <https://www.icrc.org/en/war-and-law>
- <https://www.icrc.org/en/war-and-law/contemporary-challenges-for-ihl>
- <https://www.icrc.org/en/war-and-law/contemporary-challenges-for-ihl/multinational-forces>
- <http://www.zif-berlin.org/>
- <http://www.africa-eu-partnership.org/en/priority-areas/peace-and-security/achievements-and-milestones/african-led-peace-support>
- http://eeas.europa.eu/index_el.htm
- http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/index_en.htm
- <http://www.coe.int/en/>
- <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>
- <http://www.nato.int/>
- <http://www.osce.org/>
- <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld/ldjudgmt.htm>